

_____ :שאי

_____ הכיתה שלי:

תהליכי הגירה בצפון הארץ

1. לפניכם טבלה המשקפת את גידול האוכלוסייה בעיירות הפיתוח בגליל בין השנים 1961-1986.

שנה היישוב	1961	1972	1975	1980	1983	1985	1986
מעלות	1,700	3,200	4,700	4,900	5,900	6,000	8,800
כרמיאל	-	3,800	6,900	13,400	15,600	18,500	18,800
קריית שמונה	11,800	15,100	15,600	16,000	15,200	15,500	15,500
חצור	4,600	5,300	5,500	6,300	6,200	6,600	6,600
מגדל העמק	4,000	10,000	11,800	13,700	13,400	14,300	14,500
צפת	11,000	14,000	14,500	16,100	15,900	16,800	16,800

מתוך: סופר, קלאוט, שמואלי, "ארצות הגליל", הוצאת גסטליט חיפה, 1983, עמוד 668.
הנתונים לשנים 6-1985 לקוחים מתוך: מישור החוף וצפון הארץ. הוצאת מט"ח עמ' 119

א. באיזה יישוב הייתה האוכלוסייה הרבה ביותר ב-1961?

01

באיזה יישוב הייתה האוכלוסייה הרבה ביותר ב-1986?

ב. איזה יישוב טרם הוקם ב-1961?

02

ג. השוו זה לזה את הגידול של שתי העיירות שרשמתם בסעיף 1. א' - איזו מהן גדלה בקצב מהיר יותר?

03

ד. עקבו אחרי מהלך גידול האוכלוסייה בכל אחת מהעיירות ותארו אותן.*

04

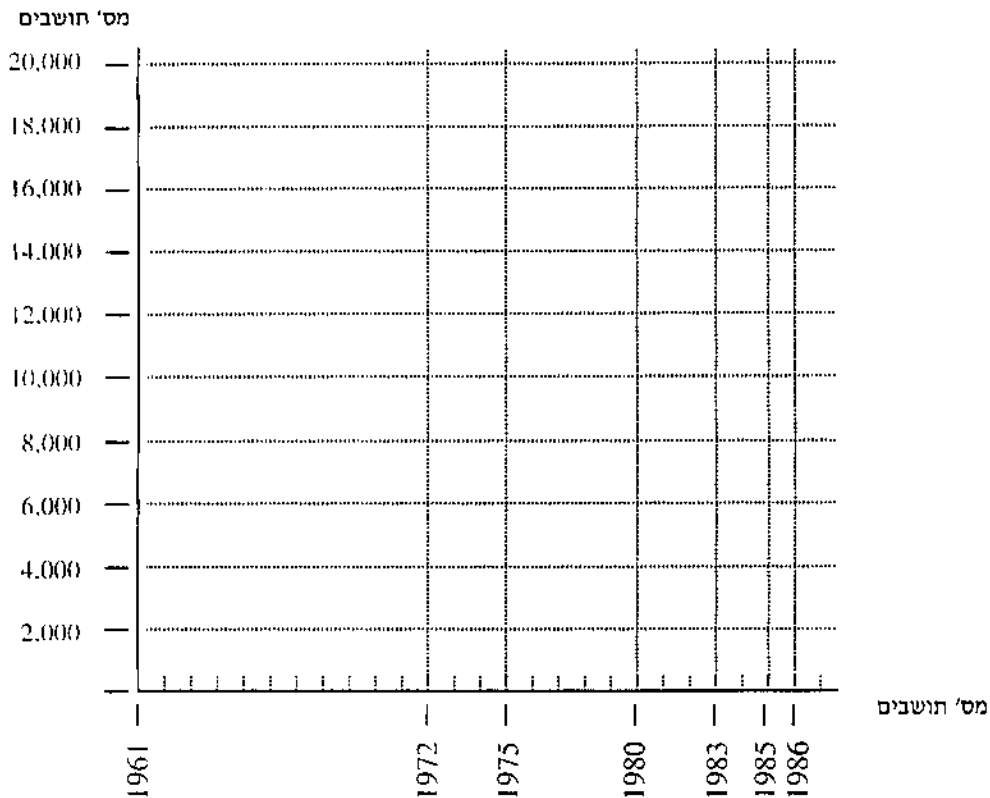
- _____ מעלות -
- _____ מגדל העמק -
- _____ כרמיאל -
- _____ צפת -
- _____ קריית שמונה -
- _____ חצור -

* תוכלו להשתמש במילים מבנק המילים הזה: גידול מהיר, גידול איטי, ירידה או עלייה במספר התושבים, דריכה במקום, האטה בתהליך.

ה. ציירו בגרף את מהלך גידול האוכלוסייה בשתי העיירות שרשמתם

בסעיף 1. א.

2. לפניכם טבלה המציינת את מספר האנשים הנכנסים לגליל והיוצאים

ממנו בין השנים 1978-1962.

זרמי הגירה הפנימית* (בממוצע לשנה) בצפון הארץ

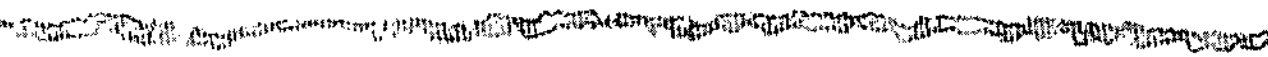
השנה	נכנסים ממחוזות אחרים	יוצאים למחוזות אחרים	מאזן** הגירה
1964-1962	16,800	21,900	-5,100
1969-1965	8,100	12,600	-4,500
1974-1970	8,900	12,900	-4,000
1978-1975	9,900	12,200	-2,300

מתוך: סופר, קלאוט, שמואלי, "ארצות הגליל", הוצאת גסטליט, 1983, חיפה, עמוד 500.

* הגירה פנימית - הגירה מאזור לאזור בתוך המדינה.

** מאזן הגירה - המאזן בין מספר הנכנסים לאזור לבין מספר היוצאים ממנו. כאשר

מספר היוצאים עולה על מספר הנכנסים - מתקבל מאזן הגירה שלילי.

כתבו אילו מגמות הגירה נראות בטבלה?

- א. איזו מגמה נראית במספר הנכנסים - _____
- ב. איזו מגמה נראית במאזן ההגירה - _____
- ג. רשמו סיבות אחדות שלדעתכם גורמות למאזן ההגירה השלילי.
(מדוע, לדעתכם, מעדיפים אנשים רבים לעזוב את האזור ולעבור
לאזורים אחרים?)

- ד. *מדוע אנשים בוחרים לבוא ולגור באזור?
העזרו במודעה המופיעה בעמוד הבא.

*בתשובותיכם לשאלות ג', ד', התייחסו ל:

מקורות תעסוקה

מצב הביטחון

קשיים באזור הררי

נוף, איכות חיים ועוד.

נגישות, תחבורה.

06_

07_

08_

09_

לפניכם מודעה של הרשות לפיתוח הגליל שפורסמה בעיתונות:

להתמקם ולהתקדם - בגליל

בהשקעות, ביזמות, בבניית בית ובמגורים

בגליל תקבל יותר. בגליל תהנה יותר.

הגליל מציע עכשיו שפע של אפשרויות לזמים ומשקיעים בתעשייה, במסחר, בתיירות - ועוד מארקי העשייה מתקדמים סמוקים בכל אזורי הגליל עם עיתויים לבניית מפעל ועם מבני תעשייה בהשכרה. הגליל מוכר מאזור עדימות לאומית הנטבה את המשקיעים בו בסיוע מוגדל ובהטבות יחודיות.

הגליל מאפשר לכם להתקדם ולעלות באיכות חיים וברמת מגורים: בניד, בכפר, ביישוב קהילתי, בקיבוץ או במושב. הגליל מציע לכם מגורים לבנוי-ביתך, בתים מוכנים ודירות - הכל עם מיסכתאות מוגדלות ומענקים מיוחדים לזכאים.

הגליל מציע מקומות עבודה אטרקטיביים ורבי אתגר לעובדים נדרשים בכל תחומי המחקר.

בגליל מערכות חינוך מתקדמות, מכללות טכנולוגיות ומסדות אקדמאיים בגליל חיי קהילה ותרבות מפותחים, מרכזי מסחר וקניונים. בגליל אפשרויות תרבות הבנאי הן ללא גבול. ואנשי הגליל... יש רק בגליל!

אז אם גם אתם רוצים להתמקם בגליל ולהתקדם - צלצלו אלינו למרכז ההכוונה המיוחד של הרשות לפיתוח הגליל. נשמח לסייע.

אל תחכו - צלצלו!

מרכז ההכוונה של הרשות לפיתוח הגליל

מתוך: "ידיעות אחרונות", 27.9.95, באדיבות הרשות לפיתוח הגליל.

גאוגרפיה

03/04

3. במישור החוף מתגוררים 65% מתושבי מדינת ישראל ואילו בצפון

הארץ מתגוררים רק 22% מתושבי המדינה.

במפת צפיפות האוכלוסין באטלס תוכלו לראות שבמרבית שטחו של מישור החוף צפיפות האוכלוסין עולה על 500 נפש לקמ"ר, ומגיעה עד 5,000 נפש לקמ"ר. לעומת זאת, במרבית שטחו של צפון הארץ הצפיפות נעה בין 100 ל-500 נפש לקמ"ר.

עקב נתונים אלו המדינה מעוניינת בפזור אוכלוסין וביישוב צפון הארץ. הקטע שלפניכם פורסם על ידי ועדת השרים לענייני התיישבות ב-1980.

קראו את הקטע.

"קצב הקמת יישובי קבע יהודיים בגליל הנו אטי. עדיפות התיישבותית והקצאת משאבים לאזורים אחרים בארץ, יוצרות מצב שבו נוצר צורך מיוחד למשוך מתיישבים לגליל. מועלית בזה הצעה להקמת יישובים כפריים-קהילתיים במרחבי הגליל, בפעילות יזומה ומהירה של משרדי השיכון, החקלאות והאוצר. יוקצו קרקעות מדינה למתיישבים וינתן סיוע בבנייה ובארגון ותקציב שירותים ליישובים חדשים. כמו כן יתוכננו אזורי תעשייה וכפרים תעשייתיים וכן אתרי תיירות, ותשופר רשת הכבישים כדי לגוון את אפשרויות התעסוקה באזור".

מתוך: סופר, קלאוט, שמואלי, "ארצות הגליל", הוצאת גסטליט 1983, חיפה, עמוד 570.

ענו על השאלות האלה:

א. מהן הפעילויות שהשרים מציעים כדי למשוך אוכלוסייה לגליל?

10

גאוגרפיה

03/04

ב. על פי הכתוב, מהי המגמה של הממשלה, בנושא פיזור האוכלוסין?

ג. מדוע, לדעתכם, הממשלה מעוניינת בפיזור האוכלוסין?

4. למדיניות של פיזור אוכלוסין יש יתרונות אך היא יוצרת גם קשיים.

היעזרו במאגר המושגים שבעמוד הבא וכתבו:

א. היתרונות של פיזור אוכלוסין בכל שטחי הארץ:

11__

12__

13__

ב. היתרונות של ריכוז מרבית האוכלוסייה באזור המרכז:

תוכלו להשתמש במושגים מתוך המאגר ולהוסיף מושגים משלכם.

מאגר מושגים: צפיפות, זיהום מים ואוויר, בעיות תחבורה, הקצאת משאבים לאזורים מרוחקים, שמירה על הביטחון, הקמת תשתיות יקרות באיזורים מרוחקים שהתנאים בהם קשים, הקמת יישובים בכל שטחי המדינה, שמירת שטחים ריקים כריאות ירוקות וכעתודות קרקעיות לפיתוח, יישוב כל חלקי הארץ, שימוש בקרקעות המדינה בכל אזורי הארץ, יוקר מחיה.

03/04

תהליכי הגירה בצפון הארץ

תוכן המשימה

המשימה עוסקת בתהליכי הגירה פנימית בישראל אל אזור צפון הארץ, ומאזור זה לאזורים אחרים, תוך הבנת הקשיים הכרוכים בהתיישבות באזור הצפון, קשיים הגורמים למאזן הגירה שלילי. נוסף על כך, עוסקת המשימה במדיניות ממשלת ישראל בנושא פיזור האוכלוסין במדינה, ובודקת את יתרונותיה של מדיניות זו ואת הקשיים הכרוכים בה. המשימה מתבססת על החומר שנלמד בנושא - מישור החוף התיכון והדרומי וצפון הארץ. התלמידים מתבקשים להפיק מידע מטבלות נתונים, מטקסטים כתובים וממודעות, ולסרטט גרף על פי נתונים.

מס' השאלה דרישה קוגניטיבית

1. א. הפקת מידע מטבלת נתונים לגבי סדר גודל של יישובים בשנים שונות.
1. ב. הפקת מידע מטבלת נתונים לגבי מועד הקמת יישובים.
1. ג. השוואת נתונים של קצב גדול של שני יישובים. התייחסות לסדרת נתונים מתוך טבלה.
1. ד. התייחסות לסדרות נתונים לגבי קצב גידול של יישובים, ורישום תיאור מילולי של סדרת נתונים מספריים ("תרגום").
1. ה. סרטוט גרפים בתוך תכנית נתונה על פי נתונים מספריים בטבלה ("תרגום").
2. א-ב. הפקת מידע מטבלת נתונים לגבי מגמות הגירה והתייחסות לסדרת נתונים.
2. ג-ד. סיכום היתרונות והחסרונות של מגורים באזור הצפון על פי ידע קודם ובעזרת מידע מתוך מודעת פרסומת.
3. א. הפקת מידע עוברתי מתוך טקסט כתוב לגבי פעילויות התיישבותיות מוצעות באזור הגליל.
3. ב-ג. הסקת מסקנות מטקסט כתוב לגבי מדיניות הממשלה בנושא פיזור האוכלוסין.
4. א-ב. שימוש במאגר מושגים כדי להפיק מידע על יתרונות וקשיים של מדיניות פיזור האוכלוסין של הממשלה, וארגון המידע בטבלה.

03/04

תיאור הפעילות

בחלק הראשון המשימה עוסקת בתהליכי ההגירה הפנימית בישראל ובעיקר בתהליכי ההגירה אל אזור הצפון, וממנו אל אזורים אחרים בישראל. התלמידים מתבקשים להפיק מידע מטבלת נתונים לגבי תהליכי הגירול וקצב הגידול בערים שונות בצפון הארץ, לרשום משפטי סיכום המתייחסים לסדרות נתונים על תהליכים בהתפתחות הערים, ולהשוות בין סדרות נתונים לגבי ערים שונות. כמו כן, התלמידים מתבקשים לסרטט גרפים על פי נתוני הטבלה בחוץ תבנית נתונה. בשלב שני התלמידים מתבקשים לבדוק סיבות למאזן ההגירה השלילי בצפון הארץ. הם מתבקשים לרשום סיבות אפשריות לכדאיות המגורים בגליל וסיבות אפשריות לעזיבת האזור לטובת מגורים באזורים אחרים. בשלב האחרון מוטל על התלמידים לזהות את מדיניות פיזור האוכלוסין של ממשלת ישראל ולרשום יתרונות וקשיים של מדיניות זו.

ממצאים וקשיים

אצל מקצת התלמידים התגלה קושי בסרטוט גרף על פי נתונים. כמו כן, נתגלו קשיים במציאת הסיבות למאזן ההגירה השלילי בגליל ובזיהוי מדיניות פיזור האוכלוסין של המדינה וסיבותיה.

טווח זמן והכנה

המטלה מתאימה לשיעור כפול. התלמידים צריכים לדעת לסרטט גרף על פי נתונים.

מפתח תשובות

מספר פריט: 01

מספר שאלה: 1. א

דרגת קושי: קל

תשובות נכונות:

קריית שמונה, כרמיאל.

מפתח ציונים:

ענה תשובה נכונה - 2

אתר, לא ענה - 0

03/04

מספר פריט: 02
מספר שאלה: 1.1 ב
דרגת קושי: קל

תשובות נכונות:
כרמיאל

מפתח ציונים:
ענה תשובה נכונה - 2
אחר, לא ענה - 0

מספר פריט: 03
מספר שאלה: 1.1 ג
דרגת קושי: קל

תשובות נכונות:
כרמיאל גדלה מהר יותר.

מפתח ציונים:
ענה תשובה נכונה - 2
אחר, לא ענה - 0

מספר פריט: 04
מספר שאלה: 1.1 ד
דרגת קושי: בינוני

תשובות נכונות:

- מעלות - גידול מתמשך.
- מגדל העמק - גידול מהיר בסה"כ. מ-1985 - האטה בתהליך.
- כרמיאל - גידול מהיר
- צפת - גידול איטי. מ-1985 - דריכה במקום.

03/04

- קריית שמונה - גידול מהיר עד 1980; מאז - ירידה ודריכה במקום.
- חצור - גידול אטי מאוד כמספר תושבים.

תשובות נכונות:

תיאור התהליך בלי ציון שנים, כמו למשל: צפת - כתחילה עלייה גדולה למדי, ואז ירידה ודריכה במקום.

תשובות חלקיות:

ציון חלקו האחרון של התהליך, למשל: צפת - דריכה במקום. קריית שמונה - דריכה במקום, או - התייחסות לתהליך באופן כללי, למשל: מגדל העמק - גידול מהיר, קריית שמונה - מתקרמת בקצב סביר.

תשובות שגויות:

מעלות - ירידה כמספר התושבים.
כרמיאל - דריכה במקום.

מפתח ציונים:

רשם לפחות 4 תשובות נכונות או 4 תשובות עם תיאור התהליך בלי שנים - 2
רשם לפחות 4 תשובות חלקיות - 1
אחר, לא ענה - 0

מספר פריט: 05

מספר שאלה: 1. ה

דרגת קושי: קשה

תשובות נכונות:

ציור גרפים כנדרש.

מפתח ציונים:

2 - צייר נכון את הגרפים -

1 - צייר נכון גרף אחד -

0 - אחר, לא ענה -

מספר פריט: 06
מספר שאלה: 2. א
דרגת קושי: קשה

תשובות נכונות:

- מ-1962 עד 1969 ירידה גדולה.
- מ-1970 עלייה קלה, מגמת ירידה.

תשובה נכונה:

תיאור התהליך בלי ציון שנים.

תשובות שגויות:

קצת עלייה ואחר כך ירידה

מפתח ציונים:

ענה תשובה נכונה - 2
אחר, לא ענה - 0

מספר פריט: 07
מספר שאלה: 2. ב
דרגת קושי: בינוני

תשובות נכונות:

- מאזן הגירה שלילי / מגמת ירידה, ירידה במאזן ההגירה.

תשובות שגויות:

יש עלייה.

מפתח ציונים:

ענה תשובה נכונה - 2
אחר, לא ענה - 0

03/04

מספר פריט: 08

מספר שאלה: ג.2

דרגת קושי: קשה

תשובות נכונות:

- האזור מרוחק.
- האזור הררי - קשה להתיישב באזור הררי.
- האזור אינו בטוח - מחבלים, קטיושות.
- קשה להתפרנס באזור הצפון.
- באזור המרכז יש יותר תעסוקה ויש יותר תחושת ביטחון.
- מקומות אחרים מושכים יותר.

תשובות שגויות:

- האיכות לא טובה.
- מפני שיש ירידה במגמת ההגירה.
- צפיפות אוכלוסין - צפוף שם.
- מקום מזהם.

מפתח ציונים:

- רשם לפחות 3 סיבות נכונות - 2
- רשם סיבה אחת נכונה או אחת נכונה ואחרת שגויה - 1
- אחר, לא ענה - 0

מספר פריט: 09

מספר שאלה: ג.2

דרגת קושי: קשה

תשובות נכונות:

- נוף מקסים / מקום יפה.
- אוויר צלול.
- הרבה מים, הרבה צמחייה, יכול חקלאי מגוון.
- פחות צפיפות.
- אם כל האנשים יגורו במרכז, הארץ לא תהיה מיושבת.

03/04

תשובות שגויות:

קרוב לחרמון.

צפיפות.

מפתח ציונים:

רשם לפחות שני יתרונות - 2

רשם יתרון אחד - 1

אחר, לא ענה - 0

מספר פריט: 10

מספר שאלה: 3. א

דרגת קושי: בינוני

תשובות נכונות:

- הקמת יישובים כפריים קהילתיים.
- הקצאת קרקעות מדינה למתיישבים.
- סיוע בבנייה, בארגון ובשירותים ליישובים חדשים.
- תכנון אזורי תעשייה.
- הקמת אתרי תיירות.
- שיפור רשת הכבישים.
- גיוון מקורות התעסוקה.

תשובות שגויות:

הנאה יותר.

תקבל יותר.

מפתח ציונים:

רשם לפחות 3 הצעות מתוך הקטע - 2

רשם הצעה אחת או שתיים - 1

אחר, לא ענה - 0

03/04

מספר פריט: 11
מספר שאלה: 3. ב
דרגת קושי: קשה

תשובות נכונות:

הממשלה מעדיפה שתהיה התיישבות באזורים רכים בארץ.

- הממשלה מעוניינת ביישוב תושבים רבים בגליל.
- שיהיו יישובים גם ליד הגבול.
- שכל הארץ תחמלא אנשים.
- הממשלה רוצה מאוד בפיוור האוכלוסין.

תשובות שגויות:

מגמת הממשלה - מגמת ירידה.

מפתח ציונים:

ענה תשובה נכונה - 2
אחר, לא ענה - 0

מספר פריט: 12
מספר שאלה: 3. ג
דרגת קושי: קשה

תשובות נכונות:

- הממשלה מעוניינת בפיוור אוכלוסין.
- כדי שכל אזורי הארץ יהיו מיושבים.
- כדי שלא יהיו בארץ אזורים לא מיושבים.
- שיהיו תושבים גם ליד הגבול. שלא יהיו אזורים מלאים בתושבים ואזורים בלי תושבים.
- כדי שכל הארץ תהיה מפותחת.
- כדי שהאנשים לא יצטופפו במקום אחד, כי הצפיפות גורמת לזיהום אוויר ולכעיות תחבורה.

תשובות שגויות:

שיהיה יותר מקום.

03/04

מפתח ציונים:

- 2 - רשם לפחות שתי סיבות
- 1 - רשם סיבה אחת
- 0 - אחר, לא ענה

מספר פריט: 13

מספר שאלה: 4. א

דרגת קושי: קשה

תשובות נכונות:

יתרונות של פיזור אוכלוסין (היתרונות יכולים להיות מתוך המאגר או יתרונות רלבנטיים אחרים, כגון פיתוח בכל חלקי הארץ, פקקי תנועה באזורים צפופים):

- מניעת צפיפות.
- מניעת זיהום מים ואוויר באזורים צפופים.
- הקמת יישובים ככל אזורי המדינה.
- הקמת יישובים לאורך הגבולות.

תשובות שגויות:

הקמת תשתיות יקרות באזורים מרוחקים.

מים.

אוויר.

צפיפות.

זיהום.

ביטחון.

בעיית תחבורה.

מפתח ציונים:

- 2 - רשם לפחות שני יתרונות
- 1 - רשם יתרון אחד
- 0 - אחר, לא ענה

03/04

מספר פריט: 14

מספר שאלה: 4. ב

דרגת קושי: קשה

תשובות נכונות:

- הקשיים של פיזור אוכלוסין (הקשיים יכולים להיות מתוך המאגר, או קשיים רלבנטיים אחרים, כגון לא מגיעים אוטובוסים למקומות מרוחקים), או יקר מאוד להתקיים במקומות רחוקים):
- הקמת תשתיות יקרות באזורים מרוחקים או בעלי תנאים קשים.
 - הצורך בשמירת שטחים ריקים כריאות ירוקות וכעתודות קרקעיות.

תשובות שגויות:

צפיפות.

זיהום.

בטחון.

מים.

אוויר.

כעיות תחבורה.

מפתח ציונים:

רשם לפחות שני קשיים - 2

רשם קושי אחד - 1

אחר, לא ענה - 0

